

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра квантової електроніки**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан фізичного факультету

В.Ю. Лазур

Лазур В.Ю.

«30» червня 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА (СИЛАБУС)
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ОХОРОНА ПРАЦІ І БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	104 Фізика і астрономія
Освітня програма	Фізика і астрономія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «**Охорона праці і безпека життєдіяльності**» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань **10 Природничі науки** спеціальності **104 Фізика і астрономія** освітньої програми «**Фізика і астрономія**».

Розробник: Шевера І.В., старший викладач кафедри квантової електроніки фізичного факультету УжНУ.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри квантової електроніки, протокол №10 від «23» червня 2022 р.

Завідувач кафедри проф. Шафраньош І.І.

Схвалено науково-методичною комісією фізичного факультету, протокол №10 від «30» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Карбованець М.І.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 90	1
Кількість модулів – 2	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: 3 аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 2	1
	Лекції:
	18
	Практичні (семінарські):
	12
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:
	60

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основна мета вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці і безпека життєдіяльності» – сформуванню уявлення про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, їхні властивості, вплив на життя і здоров'я людини, а також про способи попередження і ліквідації небезпек..

Задачі вивчення дисципліни – ознайомлення з основними поняттями і визначеннями БЖД, з закономірностями виникнення небезпек і особливостями впливу шкідливих і небезпечних факторів на організм людини та середовище її існування, з способами ліквідації і попередження небезпек та заходами, спрямованими на забезпечення безпечних умов існування в системі «людина – життєве середовище».

Результати навчання, які студент повинен набути після вивчення курсу:

На основі вивчення курсу студент повинен знати:

1) на ознайомчо-орієнтовному рівні:

- основні поняття і визначення БЖД,
- характеристики шкідливих і небезпечних факторів,
- роль психофізіологічних особливостей людини у забезпеченні її безпеки,
- основні джерела небезпеки у середовищі існування людини.

2) на понятійно-аналітичному рівні:

- вплив різноманітних небезпек на організм людини,
- принципи забезпечення безпеки в небезпечних ситуаціях.

вміти:

- оцінювати ступінь небезпечності середовища перебування,
- приймати рішення про вжиття термінових заходів у разі виникнення небезпечних ситуацій;
- надавати долікарську медичну допомогу собі та іншим потерпілим.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з фізики та/або астрономії у професійній діяльності або у процесі подальшого навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів фізики та/або астрономії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

К02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

К04. Здатність бути критичним і самокритичним.

К05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

- K06. Навички міжособистісної взаємодії.
- K07. Навички здійснення безпечної діяльності.
- K10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- K11. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- K14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- K15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності

- K19. Здатність працювати із науковим обладнанням та вимірювальними приладами, обробляти та аналізувати результати досліджень.
- K26. Розвинуте відчуття особистої відповідальності за достовірність результатів досліджень та дотримання принципів академічної доброчесності разом з професійною гнучкістю.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці і безпека життєдіяльності» є загальна середня освіта.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми, вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці і безпека життєдіяльності» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати і розуміти основні вимоги техніки безпеки при проведенні експериментальних досліджень, зокрема правила роботи з певними видами обладнання та речовинами, правила захисту персоналу від дії різноманітних чинників, небезпечних для здоров'я людини.	ПР14
Знати, аналізувати, прогнозувати та оцінювати основні екологічні аспекти загального впливу промислово-технологічної діяльності людства, а також окремих фізичних і астрономічних явищ, наукових досліджень та процесів (природних і штучних) на навколишнє природне середовище та на здоров'я людини.	ПР15

Розуміти основні принципи здорового способу життя та вміти застосовувати їх для підтримки власного здоров'я та працездатності.	ПР21
Мати навички самостійного прийняття рішень стосовно своїх освітньої траєкторії та професійного розвитку.	ПР25

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Охорона праці і безпека життєдіяльності» :

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Здобувач має володіти принципами безпеки життєдіяльності, знати і розуміти вимоги техніки безпеки в побуті і на виробництві, зокрема правила роботи з певними видами обладнання та речовинами, знати правила захисту персоналу від дії різноманітних чинників, небезпечних для здоров'я людини та вміти попереджувати небезпеки і ліквідувати їх наслідки.	ПР14
Здобувач має знати, вміти аналізувати, прогнозувати та оцінювати основні екологічні аспекти загального впливу промислово-технологічної діяльності людства, а також окремих фізичних і астрономічних явищ, наукових досліджень та процесів (природних і штучних) на навколишнє природне середовище та на здоров'я людини.	ПР15
Здобувач має вміти використовувати навички з охорони праці і безпеки життєдіяльності для підтримки власного здоров'я та працездатності.	ПР21
Здобувач має отримати навички самостійного прийняття рішень стосовно своїх освітньої траєкторії та професійного розвитку.	ПР25

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль успішності,
- модульний контроль,
- підсумковий контроль.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю:

- вибіркове усне опитування перед початком занять;
- реферативні повідомлення та їх обговорення;
- перевірка якості виконання завдань для самостійної роботи, зокрема за конспектами матеріалів;
- оцінювання якості та повноти виконання завдань модульної контрольної роботи.

Форма модульного контролю: виконання модульної контрольної роботи, результати якої оцінюються за 100-бальною шкалою за кожний модуль.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік. До заліку допускаються студенти, які відпрацювали пропущені заняття і виконали модульні контрольні роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	75	100
5	5	5	5	5		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	80	100
5	5	5	5		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	3	25	3	20
Модульна контрольна робота	1	75	1	80
Разом	3	100	3	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

При оцінюванні знань враховується в першу чергу повнота, правильність і вичерпність відповідей на поставлені в модульних контрольних роботах запитання. Оцінка виставляється за 100-бальною шкалою та національною 5-бальною шкалою. Відомість результатів оформлюється за системою ECTS.

Оцінка «відмінно» виставляється, якщо під час проведення контролю було виявлено:

1. Наявність у студента всебічних, повних, глибоких інтегрованих знань програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання запропонованого варіанту.
2. Вміння студента в письмовій та усній формі чітко, вичерпно і правильно викласти відповіді на питання запропонованого варіанту.
3. Глибоке розуміння студентом взаємозв'язку головних понять і положень предмета, розуміння значення цих положень і понять для майбутньої професії.
4. Високий рівень підготовленості студента з питань курсу до подальшої роботи над вдосконаленням рівня своєї професійної кваліфікації.

У відповідях студентів не має бути значних помилок. Відмінно виконана робота демонструє наявність у студента творчих здібностей.

Оцінка «добре» виставляється, коли студент письмово відповів на всі запитання, засвоїв всю навчальну програму курсу. У відповідях, які оцінені на «добре», можлива не більш як одна незначна помилка або виявлено декілька неточностей. Студент спроможний з допомогою літератури ліквідувати всі недоліки у відповідях.

Оцінка «задовільно» виставляється, коли студент дав відповіді на питання всіх завдань, але при цьому можуть проявитися певні прогалини у засвоєнні програми курсу. У відповідях, які оцінені на «задовільно», можуть зустрітися не більше як одна груба помилка або декілька значних та істотних неточностей.

Оцінка «незадовільно» виставляється за роботу, яка засвідчує про наявність у студента великих та суттєвих прогалин у знаннях основного матеріалу курсу, а у наявних його письмових відповідях є як принципові, так і грубі помилки. Студенти, які не представили письмові відповіді на модульних контрольних роботах, вважаються такими, що одержали оцінку «незадовільно».

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни здійснюється у формі заліку.

Залік проводиться в усній формі. Оцінка виставляється за 100-бальною шкалою та національною 4-бальною шкалою. Відомість результатів оформлюється за системою ECTS.

Оцінка «відмінно» виставляється, якщо під час проведення заліку було виявлено:

1. Наявність у студента всебічних, повних, глибоких інтегрованих знань програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання запропонованого варіанту.
2. Вміння студента в письмовій та усній формі чітко, вичерпно і правильно викласти відповіді на питання запропонованого варіанту.
3. Глибоке розуміння студентом взаємозв'язку головних понять і положень предмета, розуміння значення цих положень і понять для майбутньої професії.

4. Високий рівень підготовленості студента з питань курсу до подальшої роботи над вдосконаленням рівня своєї професійної кваліфікації.

У відповідях студентів не має бути значних помилок. Відмінно виконана робота демонструє наявність у студента творчих здібностей.

Оцінка «добре» виставляється, коли студент відповів на всі запитання, засвоїв всю навчальну програму курсу. У відповідях, які оцінені на «добре», можлива не більш як одна незначна помилка або виявлено декілька неточностей. Студент спроможний з допомогою літератури ліквідувати всі недоліки у відповідях.

Оцінка «задовільно» виставляється, коли студент дав відповіді на питання всіх завдань, але при цьому можуть проявитися певні прогалини у засвоєнні програми курсу. У відповідях, які оцінені на «задовільно», можуть зустрітися не більше як одна груба помилка або декілька значних та істотних неточностей.

Оцінка «незадовільно» виставляється за відповідь, яка засвідчує про наявність у студента великих та суттєвих прогалин у знаннях основного матеріалу курсу, а у наявних його відповідях є як принципові, так і грубі помилки.

Переведення результатів, отриманих за національною 4-х бальною шкалою у 100-бальну шкалу оцінювання в та шкалу за системою ECTS здійснюється за наступною схемою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала ЄКТС	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мін.бал- макс.бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C			74-81
D			64-73
E	Задовільно		60-63
Fx	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F			0-34

Студент, який отримав за результатами підсумкового контролю оцінку «незараховано» (1-34 балів, F), зобов'язаний пройти повторний курс вивчення дисципліни і скласти залік. Результати підсумкового контролю знань заносяться до залікової відомості.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД. Класифікація небезпек, як фактор рівня безпеки.

Тема 2. Тема 1.2. Безпека в системі «людина – техніка – середовище». Ризик, як її кількісна оцінка.

Тема 3. Здоров'я людини як основна передумова її безпеки.

Тема 4. Урбанізоване життєве середовище і його небезпеки.

Тема 5. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості.

Змістовний модуль 2

Тема 6. Загальні питання ОП. Законодавча та нормативна база України з ОП.

Тема 7. Гарантії прав на ОП.

Тема 8. Організація ОП на виробництві.

Тема 9. Загальні вимоги безпеки щодо технологічного обладнання, процесів та робочих місць.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання:					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарні)	лабораторні	індивідуальні роботи	самостійна робота
Модуль 1.						
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД. Класифікація небезпек, як фактор рівня безпеки.	8	2				6
Тема 2. Тема 1.2. Безпека в системі «людина – техніка – середовище». Ризик, як її кількісна оцінка.	8	2	2			6
Тема 3. Здоров'я людини як основна передумова її безпеки.	8	2	2			6
Тема 4. Урбанізоване життєве середовище і його небезпеки.	8	2				6
Тема 5. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості.	8	2	2			6
Разом за модуль	46	10	6			30

Модуль 2.						
Тема 6. Загальні питання ОП. Законодавча та нормативна база України з ОП.	8	2	2			9
Тема 7. Гарантії прав на ОП.	8	2				7
Тема 8. Організація ОП на виробництві.	8	2	2			7
Тема 9. Загальні вимоги безпеки щодо технологічного обладнання, процесів та робочих місць.	8	2	2			7
Разом за модуль	44	8	6			30
Разом за семестр	90	18	12			60

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оцінювання небезпечних чинників для життя людини в сучасних умовах.	2
2	Моделювання небезпечних подій та оцінювання рівня індивідуального ризику.	2
3	Організаційно-правове забезпечення безпеки життєдіяльності.	2
4	Аналіз небезпек під час роботи зі шкідливими та вибухо- і пожежонебезпечними речовинами.	2
5	Оцінювання небезпек під час експлуатації електрообладнання.	2
6	Класифікація надзвичайних ситуацій та прийняття управлінських рішень. Заходи цивільного захисту та соціальний захист постраждалих від надзвичайних ситуацій.	2
Разом		12

6.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є необхідним елементом засвоєння навчального матеріалу.

Теми для самостійного вивчення

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні закономірності виникнення небезпек, їх властивості, наслідки впливу на організм людини та об'єкти середовища,	10

2	Небезпеки життєдіяльності у виробничій сфері і побуті.	10
3	Природа, джерела і наслідки впливу на організм людини іонізуючого випромінювання.	10
4	Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я.	10
5	Життєдіяльність в сучасному урбанізованому середовищі.	10
6	Безпека в умовах надзвичайних ситуацій.	10
Разом		10

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: Мультимедійний проектор, інтерактивна дошка.

Обладнання: персональні комп'ютери, ноутбуки, планшети, вебкамери.

Програмне забезпечення: Microsoft Office.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

Дистанційна платформа Moodle.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: навч. посіб./ За ред. Є. П. Желібо. 4-е вид. - К.: Каравела, 2005. - 344 с.
2. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці - Львів: Афіша, 2000 - 350 с.
3. Заплатинський В.М. Безпека життєдіяльності (опорний конспект лекцій). - К.: КДТЕУ, 1999. - 208 с.
4. М.П.Гандзюк, Є.П.Желібо, М.О.Халімовський. Основи охорони праці.- Київ «Каравела», 2004. - 405с.
5. Безпека життєдіяльності. Лабораторно-практичні заняття: Навч посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів /За ред. С.П. Величка. - Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2004 - 140 с.
6. Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: Навчальний посібник / С. Апостолук В. С., Джигирей А.В., та ін. - К.: Знання, 2006. - 215 с.
7. Васильчук М. В., Медвідь М. В., Сачков Л. С. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. - К.: Фенікс, 2000. - 896 с
8. Джигирей В.С. та ін. Безпека життєдіяльності. Практичні заняття - Львів: Афіша, 2000. - 251 с.
9. Іваськевич І.О. Ергономіка: Навчальний посібник. - Тернопіль: Економічна думка, 2002 - 168 с.
10. Катренко ЛА., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти. - Суми: "Університетська книга", 2001. - 339 с.

11. Концепція освіти з напрямку "Безпека життя і діяльності людини". - "Освіта України", № 50, 12 .12 . 97 .
12. *Ланін В.М.* Безпека життєдіяльності людини: Навч. посібн. Львів: ЛБК; Київ: Знання, 1999. - С. 3-38 .
13. *Мендерецький В.В., Панчук О.П.* Лабораторно-практичні заняття з безпеки життєдіяльності (охорона праці, цивільна оборона): Навч посіб - Кам'янець-Подільський: ПП АСТК, 2005 -138 с
14. *Пістун І.П.* Практикум з безпеки життєдіяльності. - Львів, 2000. - 112 с.
15. *Ярошевська В.М. та ін.* Словник термінів і понять з безпеки життєдіяльності . - К . : НМЦ, 2004 . - 255 с .

Результати перегляду

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 _ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 _ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 _ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)